

Es domāju, ka pasaulē nekas

Sociālantropologs Klāvs Sedlenieks intervijā Rūtai Kesnerai uzsver, ka izaugsme nenotiek bez krīzēm, taču katra krīze automātiski nenoved pie izaugsmes un evolūcijas. Viens no krīzes iziet stiprāks, cits salūst

Kā Covid-19 un ārkārtējā situācija ir mainījusi jūsu dzīves ritmu? Vai arī jūs gājāt cauri tādām emocijām kā bailes un neziņa?

Varu atzīties, ka nekādas bailes un neziņu neesmu izjutis. Mana dzīve ir mainījusies tā, kā ziņā, ka mana universitāte (Rīgas Stradiņa universitāte – red.) ļoti ātri pārslēdzās uz absolūtu tiešsaistes režīmu. Faktiski jau pirmajā dienā pēc ārkārtējās situācijas izsludināšanas nodarbības notika attālināti. Jāteic, ka viss šis process tika tehnoloģiski ļoti veiksmīgi atrisināts. Pirmās divas nedēļas es dzīvoju Rīgā un tad pārcēlos uz laukiem, nu jau mēnesi dzīvoju Vecpiebalgā bez īpašām bailēm un neziņas.

Vai universitāte un studenti bija gatavi attālinātajam mācību procesam? Cik tas ir efektīvs?

Tehnoloģiski mēs visi bijām tam gatavi. Sākumā bija neliela taustīšanās, taču visas neskaidribas tika ātri atrisinātas. Mums bija arī apmācības un semināri, kā vislabāk tehnoloģiski organizēt tiešsaistes lekcijas. Tehniski viss noritēja ļoti gludi un bez aizķeršanās. Mūsu programmā jau līdz šim daudz kas bija e-vidē, līdz ar to klāt vajadzēja pielikt tikai tiešsaistes lekcijas. Ja runājam par to, vai pasniedzēji un studenti tam bija gatavi, manuprāt, tas nav pats svarīgākais. Jo mūsdienās visi ir gatavi videokonferencēm un situācijām, kad jāskatās ekrānā. Daudz svarīgāk ir runāt par pedagoģisko procesu. Daudzviet valda priekšstats, ka beidzot mēs esam sākuši izmantot visas digitālās tehnoloģiju sniegtās iespējas un turpmāk vairs nebūs nepieciešama garlaicīgā lekciju apmeklēšana klātienē. Tā ir pedagoģiski naīva pieeja, kas pieņem, ka apmācība notiek, vienkārši izlasot tekstu un aplūkojot attēlu. Ja tā būtu, tad kopš drukāto grāmatu un bibliotēku ieviešanas mēs būtu varējuši skolas un universitātes atcelt. Iemesls, kādēļ izglītības iestādes vēl joprojām pastāv un notiek mācīšanās klātienē, ir tas, ka mēs ļoti daudz mācāmies viens no otra. Un tas iespējams tikai klātienē. Tā ir nepārtraukta komunikācija, un neklātienē mēs varam iegūt tikai daļu no tās. Ne velti neklātienē studijas vienmēr ir tikušas vērtētas zemāk ne-

kā klātienē. Es te nerunāju par prestižu, bet objektīviem iemesliem – neklātienē ir mazāk dzīvas pieredzes, nav pilna mēroga mijiedarbības ar pasniedzējiem un, kas ne mazāk svarīgi, saviem studiju biedriem. Jo es atkartošos, mēs ļoti daudz mācāmies viens no otra, imitējam, tāpēc ir svarīga saskarsme. Mums tūri fizioloģiski ir vajadzīga pleca sajūta un tiešs kontakts. Tā ir pavisam cita lekcija, kuru tu lasi, skatoties klausītājiem acīs un vērojot viņu reakciju. Domāju, ka tāpat ir arī lekciju klausītājiem, kuri līdztekus pasniedzēja vērošanai var klātienē redzēt un izjust savu grupas biedru reakciju. Interakcijas trūkums ir iemesls tam, kādēļ veciem cilvēkiem ir grūti apgūt datoru un viedtālruni. Tas nav tāpēc, ka viņi būtu dumjāki par bērniem, bet tāpēc, ka iztrūkst kompānija, kurā varētu notikt kopīga mācīšanās un kopīga viedtālruna apguve.

Sabiedrības viedokļi par krīzi un ārkārtas situāciju ir ļoti dažādi un bieži savstarpēji izslēdzoši. Ir cilvēki, kas šajā situācijā pūlas saskatīt pozitīvo, runā par tik nepieciešamo apstāšanos, lēno laiku, iespēju medītēt. Un ir cilvēki, kas saka: tiek zaudēts darbs, ienākumi sarūk, zūd stabilitāte, krīzē nav nekā pozitīva. Kurš viedoklis jums ir tuvāks?

Šajā kontekstā es ietvītoju, ka *online* apmācībā nav nekā pozitīva (*smejas*). Man šķiet, ka jūsu pieminētos viedokļus pārstāv divas dažādas sabiedrības grupas un katrai no tām ir sava pieredze. Tie cilvēki, kuri saka, ka šī ir lieliska iespēja apstāties, pārstāv ļoti nodrošināto viduslāni, kurus tiešām ir nogurdinājis ikdienas skrējieni. Šie cilvēki ir maksājuši nodokļus, viņiem ir labs valsts atbalsts, uzkrājumi, savs dzīvoklis, un viņiem šāda apstāšanās nāk par labu. Pavisam cita situācija ir, piemēram, individuālam uzņēmējam, kuram ar nodokļu nomaksu ir bijis tā, kā nu bijis, līdz ar to pabalsts ir niecīgs, un kurš visu laiku ir dzīvojis no rokas mutē, vai cilvēkam, kurš laists no darba. Protams, arī viņi var apstāties un padomāt par savu dzīvi, taču tas nebūs relaksēts, bet stresa pilns process. Es domāju, ka daudziem cilvēkiem šī apstā-

▲ **CILVĒKS** ir sabiedriska būtne, mēs esam tā veidoti, ka gūstam labsajūtu no komunikācijas. Ilgstoša vienatne, īpaši, ja tā ir uzspiesta, ir milzīgs pārbaudījums, skaidro sociālantropologs Klāvs Sedlenieks.

FOTO - LINDA AUSTERE

šanās šķiet ļoti problemātiska. Tāpat lēnu un pārdomu pilnu dzīves ritmu grūti ir ievērot ģimenēm ar maziem bērniem, kur savs darbs jāapvieno vēl ar palīdzību bērniem mācībās. Tur diezin vai kāda apstāšanās un meditēšana iznāks. Tā ka attieksme pret krīzi un ārkārtas situāciju ir atkarīga no katra cilvēka

individuālās dzīves situācijas, tostarp rezervju daudzuma un materiālās drošības.

Pirms krīzes daudz tika runāts par vēlmi pavadīt vairāk laika ar ģimeni. Tagad, kad tas iespējams, lai arī spiestā kārtā, parādās ziņas par vardarbības pieaugumu ģimenēs, mammas forumos raksta, ka gaida,

kad bērni atkal aizies uz dārziņu un skolu. Vai tā bija tikai ilūzija, ka gribam ļoti daudz laika pavadīt ar ģimeni?

Droši vien svarīgi ir tas, par kādām ģimenēm mēs runājam, cik daudz un kāda vecuma bērni ir tajās. Ļoti iespējams, ka maziem bērniem paliksana kopā ar ģimeni

šķiet ļoti forša. Daudz grūtāk varētu būt pusaudžiem, kuri ir ieslodzīti nelielā dzīvoklī kopā ar vecākiem, kuri jau tāpat drusku krīt uz nerviem. Savukārt vardarbības pieaugums ir attiecībās, kurās jau pirms krīzes bijušas problēmas. Jāņem vērā, ka daudziem cilvēkiem darbs ir ļoti nozīmīga personīgās identi-